

V **nadaljevanju** prikazujemo delček nove realnosti, ki so jo na področju preverjanja, predvsem pa ocenjevanja v minulem obdobju izzvale izredne razmere zaradi epidemije. V prvem prispevku svetovalka za razredni pouk in učiteljica razrednega pouka, dr. Nina Novak, predstavi konceptualna izhodišča, kakršna so bila na osnovi priporočil ZRSŠ ponujena v pomoč in podporo razrednim učiteljem. Članek predstavlja tudi nekaj dobrih primerov dobrih praks na tem področju, ki so nastale v sodelovanju s področno skupino za razredni pouk ZRSŠ. Drugi prispevek pa pokaže stanje, kakršno je zabeležila raziskava dveh učiteljic za svoje predmetno področje, t. j. španščino v srednjih šolah, in ki poleg dobrih rešitev osvetljuje tudi nekatere izzive in težave, ki so jih imeli učitelji kljub strokovnim priporočilom, bodisi, da jih iz različnih razlogov niso »dosegla«, bodisi da jih niso v celoti upoštevali. Prispevka torej ilustrirata na eni strani primere, kjer so priporočila posebej upoštevana, na drugi pa tiste (na določenem predmetnem področju), ki so se skušali znajti tudi na različne druge

načine. Pri tem so naleteli na določene dileme in pasti. Tako npr. je med drugim izpostavljena problematika goljufanja in »lovljenja« učencev pri tem, ki smo jo na ZRSŠ s priporočili po načelih formativnega spremljanja želeli učiteljem pomagati obiti; občutek učiteljev je tudi, da je »znanje manjše«, npr. zaradi nedovoljenih oblik pomoči, ki so je bili deležni, spremenjenih oblik dela ipd.; manj je tudi pozornosti na prakso sistematičnega preverjanja pred ocenjevanjem ter na to, kako so s preizkusi zajeti vsi za ocenjevanje predvideni cilji oz. standardi in njihova taksonomska ustreznost ipd. Tudi prakse učiteljev, ki so se skušali znajti sami, kažejo nekatere ugodne trende (npr. avtentičnost preizkusov, iskanje znanja, preizkušanje široke palete ciljev ipd.), kar nakazuje njihovo pedagoško modrost in dobronamernost v izrednih razmerah. Morebitni spodrsaljaji pa so dobra pot za naprej, tako za podpiranje učiteljev kot za raziskovanje na tem področju.

Odgovorna urednica

Dr. Nina Novak, Zavod RS za šolstvo

OCENJEVANJE ZNANJA NA RAZREDNI STOPNJI V ZADNJIH ŠOLSKIH LETIH

Assessing Knowledge at Primary Level in Recent School Years

IZVLEČEK

Prispevek je namenjen predstavitvi pogleda na proces ocenjevanja v šolskih letih 2020/2021 in 2021/2022 na razredni stopnji. Izhodišče predstavljajo temeljni pojmi in procesi, povezani z ocenjevanjem, ki veljajo v slovenskem šolskem okolju in bodo predstavljeni v prvem delu. V nadaljevanju bo prikazan pregled priporočil z danimi primeri ocenjevanja, ki so bila v oporo učiteljem v času izrednih razmer in prilagojenih okoliščin vzgojno-izobraževalnega procesa vse do zaključka šolskega leta 2022. Prispevek vključuje primere učiteljev in svetovalk razrednega pouka in vprašanja, ki so (bila) ključno vodilo pri pripravi podpornega gradiva in izobraževanja za učitelje v času izobraževanja na daljavo in po vrnitvi v šole.

Ključne besede: ocenjevanje, priporočila, kriteriji, drugi (raznoliki) načini ocenjevanja

ABSTRACT

This paper aims to present a view on assessment in the school years 2020/2021 and 2021/2022 at the primary school level. The first section introduces the basic assessment concepts and processes applicable in the Slovenian school environment. We then provide an overview of the recommendations with examples of assessments that supported teachers during the period of emergency and discuss the adjustments of the educational process made until the end of the 2022 school year. The paper includes examples provided by classroom teachers and counsellors and the issues that served as a guide in developing support materials and training for teachers during distance education and after schools reopened.

Keywords: assessment, recommendations, criteria, varied assessment

»OCENJEVANJE ZNANJA SE ZAČNE Z NAČRTOVANJEM UČENJA IN POUČEVANJA«

Ocenjevanje znanja je ugotavljanje in vrednotenje doseženega znanja po zaključenem obdobju učenja in zapis (formalizacija) te presoje v ocenah. Ocenjevanje znanja je le del učnega procesa, sestavina pouka in je vezano na potek učenja in poučevanja (npr. učni sklop). Če ocenjujemo ob zaključku učnega sklopa,¹ potem je za znanje, ki so ga učenci pridobivali v učnem sklopu, nujno opredeliti standarde znanja in kriterije, po katerih se bodo vrednotili. Načrtovanje učnih sklopov izhaja iz standardov in ciljev učnih načrtov (UN) in je pristojnost učitelja, zato učni sklopi lahko pri različnih učiteljih obsegajo različna znanja, spretnosti in veščine. Zaradi tega bo pri različnih učiteljih lahko tudi za ocenjevanje znanja opredeljen drugačen/različen izbor znanja. Kljub tem razlikam v odločitvah, ki jih sprejema posamezni učitelj, pa vsak pri (letnem) načrtovanju izhaja iz odgovorov na vprašanja:

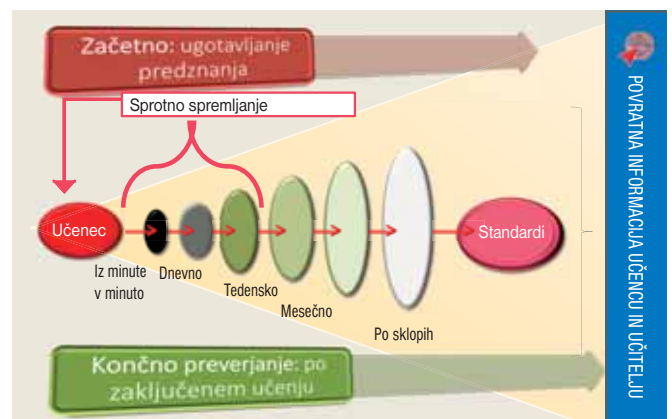
- *Katere vsebinske in procesne cilje moramo z učenci doseči na letni ravni?*
- *Katera znanja in veščine bodo učenci dosegli na koncu leta oz. učenja predmeta v nekem letu?*
- *Na katerih točkah se cilji predmeta ali več predmetov povezujejo?*
- *Kakšen mora biti vrstni red ciljev zaradi koncentrične nadgradnje ciljev?*
- *Kako bi načrtovane cilje povezali v logično zaokroženo celoto? (Novak, 2020)*

Učiteljevo načrtovanje je torej v tesni povezavi z ocenjevanjem, lahko bi rekli, da se kakovosten proces ocenjevanja zrcali v kakovostnem načrtovanju na letni in sprotni ravni. Odgovor na vprašanje, kaj bodo učenci ob zaključku neke enote učenja znali in zmogli, največkrat najdemo v temeljnem znanju, torej znanju, ki ga učenci potrebujejo za nadgradnjo in poglobljanje v naslednjih korakih, stopnjah učenja. Še posebej sta se opredelitev temeljnega znanja in usmerjanje ocenjevanja v izkazovanje tega znanja pomembno izkazala v času izvajanja izobraževanja na daljavo, saj **osredotočenost na temeljne cilje učnega načrta glede na standarde znanja, izdelava načrta izobraževanja na daljavo in preverjanje znanja brez ocenjevanja** predstavljajo osnovne pogoje za uspešen učni proces.

V 1. in 2. razredu se ocenjuje opisno, kasneje številčno. Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v OŠ (Ur. l. RS, št. 52/2013) nas usmerja k razumevanju pojma ocenjevanje znanja v širšem smislu, ki ni le dajanje ocen v kakršni koli obliki (npr. številčne, opisne), saj pravi, da je ocenjevanje ugotavljanje in vrednotenje, v kolikšni meri učenec dosega cilje oziroma standarde zna-

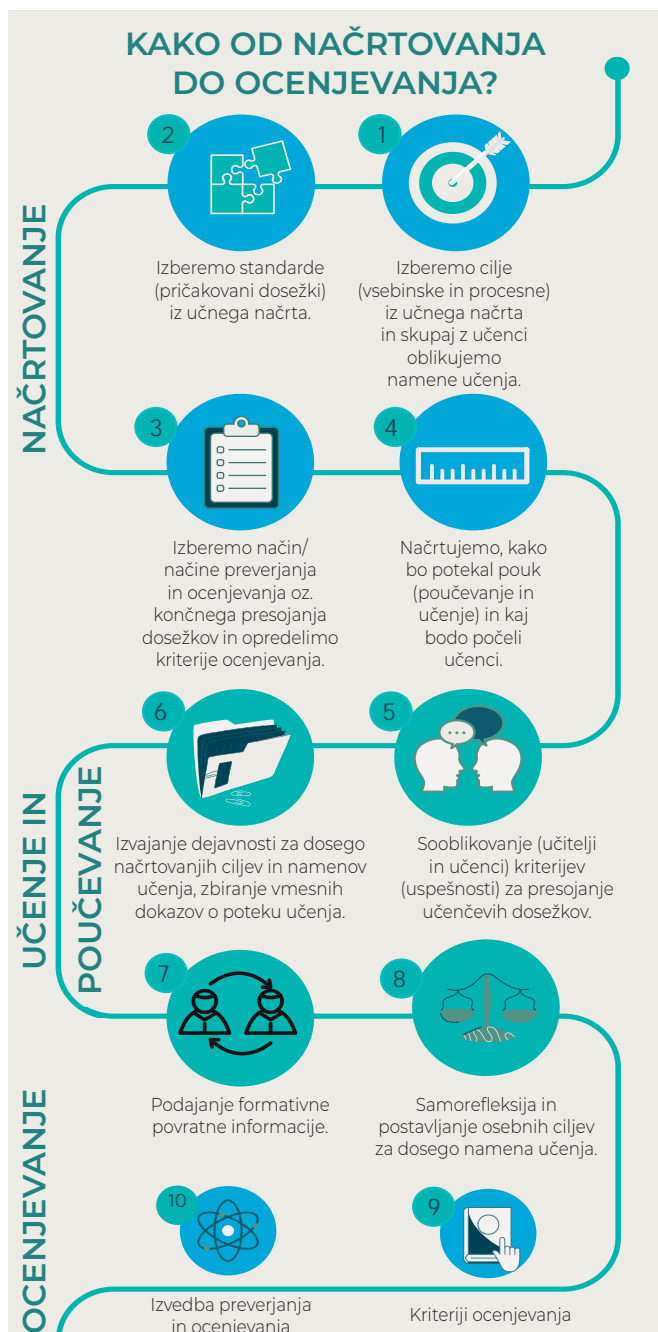
nja, ter se opravi po obravnavi novih ciljev in vsebin UN in po preverjanju znanja. Pravilnik (prav tam) tudi opredeli, da se z opisnimi ocenami z besedami izrazi, kako učenec napreduje glede na opredeljene cilje oziroma standarde znanja v UN. Pravilnik učitelja zavezuje, da opiše tako učenceve dosežke kot njegov napredek, oboje glede na cilje in standarde v UN.

Ob tem se pojavita še dva pojma, ki ju v procesu ocenjevanja ne moremo zaobiti, in sicer področje spremljanja in ocenjevanja ter kriteriji ocenjevanja. O prvem Žakelj (2012 po Sentočnik) pojasni, da so področja spremljanja tista znanja, spretnosti in veščine, za katere želimo, da bi jih udeleženci izgrajevali in razvijali v procesu izobraževanja, in se navezujejo na cilje predmeta. Da bi lahko znanje, spretnosti in veščine učenca ocenili veljavno,² zanesljivo in objektivno,³ moramo opredeliti kriterije⁴ na vsakem od navedenih področij spremljanja. Ilc Rutar (2000 po Frederiksen in Collins) kriterije pojmuje kot tisto, kar hočemo meriti in prek tega tudi spodbujati. Lahko izhajamo tudi iz opredelitve SSKJ, ki kriterij opiše kot tisto, kar služi kot osnova za vrednotenje, primerjanje ali presojanje. Na temelju tega lahko kriterije definiramo kot lastnosti izbranih področij, ki jih opredeljujemo kot kakovostna in omogočajo izčrpno, poglobljeno in kakovostno povratno informacijo o znanju, spretnostih, veščinah in zmožnostih. Pojma kriterij ne smemo enačiti s pojmom opisni kriterij (opisni kriterij je nadredni pojem). Opisni kriteriji so sestavljeni iz: področij spremljanja, kriterijev in opisnikov. Opisni kriteriji nam omogočajo izčrpno, poglobljeno in kvalitativno povratno informacijo o različnih vidikih znanja, o raznovrstnih procesih in veščinah. Kadar govorimo o kakovostnem ocenjevanju, ne moremo mimo omembe vseh treh vrst preverjanja znanja (diagnostičnega, sprotnega in končnega), saj bi lahko rekli, da učitelj s povratno informacijo, ki je ključna vrsta preverjanja, učencevo učenje usmerja v smeri standardov znanja (Shema 1). S formativnim preverjanjem

► SHEMA 1: Vrste preverjanja znanja pred ocenjevanjem znanja (Mršnik, Novak, 2020)

- 1 Učni sklop je zaokrožena, logična, sklenjena širša didaktična celota, ki jo oblikujemo za uresničevanje ciljev. Pogosto je sestavni del letne priprave in predlagan pristop uresničevanja učnih načrtov. (Novak, N., Kako načrtovati učni sklop?, revija Razredni pouk, 2020).
- 2 Vsebinska veljavnost ocenjevanja je zagotovljena, če ocenjevanje obsega vse temeljne/pomembne vsebine in cilje določenega učnega sklopa.
- 3 Da bi bilo ocenjevanje objektivno, mora temeljiti na zanesljivih kriterijih (ocena je tako odvisna od znanja presojanega po jasnih kriterijih, ne od lastnosti ocenjevalca ali tistega, ki je ocenjen).
- 4 Kriterije lahko izbiramo po različnih ključih. Tako npr. lahko izhajamo iz učinka, ki ga naredi dosežek, iz kakovosti dosežka, iz uporabljenih metod, postopkov in načinov, iz vsebinske ustreznosti dosežka ali pa iz njegove dorečenosti. (Primeri: glede na učinek: učinkovitost odgovorov, ustvarjalnost dela, novost rešitve, prodornost presoje, informativnost ugotovitev; glede na kakovost izdelka: jasnost, prodornost (npr. razprave ali argumentov), načrtovanost, izvedenost, organiziranost, koherentnost, tehnično dovršenost, natančnost, izbrušenost itd.; glede na uporabljene metode, postopke in načine: učinkovito, prilagojeno, samoregulativno, vztrajno, podjetno, premišljeno, odgovorno, metodično, raziskovalno, sodelovalno, spodbujajoče; glede na vsebinsko ustreznost: primerno, korektno, natančno, utemeljeno, preverjeno, osredotočeno, po pravilih (povzeto po Wiggins, 1998:131).

► SHEMA 2: Kako od načrtovanja do ocenjevanja?

Iz Sheme 2 so razvidni trije poudarki:

- 1. KAKOVOSTNO NAČRTOVANJE** kot pogoj za kakovostno ocenjevanje – govorimo o t. i. vzratnem načrtovanju.
- UČENJE IN POUČEVANJE**, ki izhaja iz načrtovanega, se prilagaja potrebam učencev in jim omogoči, da v procesu učenja dobijo dovolj znanja, veščin in spretnosti kakor tudi prepričanja o lastnem znanju, da bo preverjanje in ocenjevanje zelena priložnost za izkazovanje pridobljenega znanja (*»ocenjevanje kot praznik žetve«*).
- OCENJEVANJE**, ki učencem omogoči, da skozi preverjanje in ocenjevanje izkažejo usvojeno znanje in veščine in da je njihovo znanje ovrednoteno po znanih, objektivnih in veljavnih kriterijih (učitelju pa nudi možnost za refleksijo načrtovanega). Preverjanja pred ocenjevanjem ni nujno treba izvesti na isti način kot ocenjevanje, pač pa je pomembno, da se preveri doseganje istih ciljev.

učitelj osmišlja ocenjevanje, saj ocenjevanje tako izhaja iz procesa učenja in poučevanja.

Kakovostno učenje v varnem in spodbudnem učnem okolju ponuja učencem učne izzive, ki jim omogočajo celostni razvoj in prevzemanje odgovornosti za lastno učenje in znanje, v skladu z njihovimi sposobnostmi in interesi. S tem postane še bolj pomemben sproti vpogled v učenčeve strategije učenja in spremljanje učenčevega napredka (Skvarč idr., 2021). Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli (Ur. l. RS, št. 52/2013) določa, da se ocenjujejo učenčevi ustni odgovori ter pisni, likovni, tehnični, praktični in drugi izdelki, projektno delo in nastopi učencev. V sodobnem času se kaže potreba po ocenjevanju z raznolikimi načini (ocenjevanje izvajanja dejavnosti, izdelkov), kar zahteva pouk, ki omogoča učenje z raznovrstnimi strategijami ter raznolike možnosti izkazovanja usvojenega znanja in veščin.

Ocenjujemo lahko le tisto znanje in veščine, ki so jih imeli učenci možnost usvojiti oz. razvijati v učnem procesu, zato je treba hkrati z načrtovanjem poučevanja in učenja (kaj se bodo učenci učili in kako) načrtovati tudi vrednotenje znanja (kako bodo učenci izkazali usvojeno znanje in veščine pri preverjanju in ocenjevanju). Ocenjujemo namreč lahko le tisto in tako, kar oz. kot smo poučevali. Ne ocenimo pa tistega znanja in veščin, za katere nimamo podlag v ciljih in standardih učnega načrta, čeprav jih v učnem procesu poučujemo, razvijamo in preverjamo.

(Priporočila⁵ ZRSŠ, 20. 1. 2021)

Potek procesa ocenjevanja od načrtovanja do ocenjevanja najbolje prikaže infografika (Shema 2) z naslovom Kako od načrtovanja do ocenjevanja?, ki je nastala v delovni skupini⁶ za pripravo izhodišč za vključevanje raznolikih načinov ocenjevanja na Zavodu RS za šolstvo.

Vsako ocenjevanje torej obsega tri faze: ugotavljanje usvojenega znanja, spretnosti in veščin (kar mora biti veljavno in objektivno), vrednotenje znanja (glede na postavljene kriterije) in interpretacija ocen (glede na uporabljene standarde in iz njih izpeljane kriterije in standarde znanja) (Shema 3).

Učitelj pred fazo ugotavljanja:

- načrtuje in opredeli, kaj bo ocenjeval in kako »globoko« (razjasnitev področij ocenjevanja, vsebinskih in procesnih ciljev, standardov, kriterijev);
- izbere oz. pripravi naloge in dejavnosti za ocenjevanje, ki izhajajo iz procesa učenja in poučevanja;
- strukturira naloge oz. dejavnosti (razmislek o načinu in organizaciji ocenjevanja).

Učitelj v fazi interpretacije interpretira otrokove dosežke pri posameznih nalogah oz. dejavnostih na podlagi kriterijev (v procesu opisnega ocenjevanja tvori opise dosežkov, ki jih povzame v opisno oceno).

5 Dostopno na spletni strani Zavoda RS za šolstvo: https://arhiv.zrss.si/zrss/wp-content/uploads/2021-01-21-okroznica-zrss_podpora-pri-izvajanju-pouka.pdf

6 Skupino je v obdobju 2021–2022 vodila mag. Mariza Skvarč.

► SHEMA 3: Faze ocenjevanja znanja

OCENJEVANJE ZNANJA V ČASU IZOBRAŽEVANJA NA DALJAVO IN PO NJEM NA RAZREDNI STOPNJI

Ocenjevanje znanja je bilo za večino učiteljev v zadnjih dveh letih velik izziv. Proces učenja in poučevanja so spremljale spremembe v domačem in družbenem življenju, kar je bil vir različnih izzivov, kot so strah, negotovost in nestabilnost. Kaj je spremljalo učitelje pri sprejemanju odločitev o ocenjevanju v tej novi realnosti? Ena od prvih ugotovitev je bila, da je potrebna še večja osredotočenost na zagotavljanje učenja (torej proces učenja) in ne na rezultat pri ocenjevanju, saj je uvid v proces učenja zahteval stalno komunikacijo z učenci in vpogled v njihovo razumevanje, napredek kakor tudi počutje. Poleg tega je vsak učitelj iskal ravnovesje med ohranjanjem kakovostnega učnega procesa, vživljanjem v potrebe vsakega učenca in upoštevanjem dogajanja zunaj učilnice. Če je učitelj želel zagotavljati kakovosten proces ocenjevanja, predstavljen v prvem delu tega prispevka, je moral biti prilagodljiv in fleksibilen že pri samem načrtovanju. Zavod RS za šolstvo je na temelju okrožnic MIZŠ učitelje podpiral s priporočili o izvajanju vzgojno-izobraževalnega procesa, tudi ocenjevanja (zbirka priporočil in usmeritev je dostopna na spletni strani Zavoda RS za šolstvo⁷). Področne in predmetne skupine svetovalcev na Zavodu RS za šolstvo so pripravljale konkretizacijo priporočil in učiteljem prek videokonferenčnih srečanj, spletnih učilnic in gradiv ter tako pomagale učiteljem. Področna skupina za razredni pouk je v zvezi s temo ocenjevanja znanja v času izobraževanja na daljavo in po vrnitvi v šole nudila podporo v več sklopih v šolskih letih 2019/2020, 2020/2021 in 2021/2022.⁸

V šolskem letu 2019/2020 je bilo ocenjevanje glede na sklep ministric prilagojeno. Učiteljem so bili predstavljeni Usmeritve za preverjanje znanja in informacija o ocenjevanju znanja v osnovni šoli (z dne 31. 3. 2020) ter Priporočila za ocenjevanje znanja v osnovni šoli (z dne 16. 4. 2020). Priporočila in usmeritve so učitelje usmerila predvsem **v osredotočenost na temeljne cilje učnega načrta glede na standarde znanja in izdelavo načrta izobraževanja na daljavo, v preverjanje znanja brez ocenjevanja, potrebo po le tem v drugem ocenjevalnem obdobju, zagotavljanje vključitve v izobraževanje na daljavo za vse učence (s posebno pozornostjo na ranljive skupine učencev ter učencem z učnimi in drugimi težavami), omogočanje napredka v znanju in v ustrezno časovno razporeditev ocenjevanja.**

V področni skupini za razredni pouk smo izhajali iz vprašanj učiteljev in izhajajoč iz pogostih vprašanj učiteljev pripravili naslednje sklope podpore:

- **načrtovanje:** podlage za letno načrtovanje s pregledom temeljnih ciljev in znanja učencev, kar je služilo pregledu realiziranih ciljev pred zaprtjem šol in kontinuiteti z izobraževanjem na daljavo, obenem pa usmeritvi učenja v temeljno in ključno za napredovanje učencev;
- **načini preverjanja in ocenjevanja:** ključni vprašanja, ki sta vodila razmislek o načinih, sta bili: Kaj smo poučevali in kako? ter Kaj so se učenci imeli priložnost naučiti?;
- **negativne ocene, popravljanje ocen in zaključevanje ocen:** glede na cilje, ki jih je učitelj načrtoval, je v procesu učenja zbiral dokaze in spremljal učenčev napredek, ob tem je učenca usmerjal in podpiral pri doseganju načrtovanih ciljev posameznega sklopa;
- **objektivnost – veljavnost – javnost ocenjevanja:** objektivnost ocenjevanja se zagotavlja s kriteriji, ki so učencem jasni in razumljivi in vnaprej oblikovani/soustvarjeni. Učitelj za namene ocenjevanja izbira orodja in aplikacije, ki so jih učenci uporabljali že v fazi učenja. Uporabljena orodja v času spremljana in poučevanja so uporabljena tudi v času ocenjevanja. Za namene ocenjevanja izobraževanja na daljavo lahko učitelji prilagodijo kriterije ocenjevanja glede na izbrane cilje/standarde;
- **tehnične možnosti pri ocenjevanju:** učitelj je skozi zbiranje dokazov učenja pridobil izkušnje, katera orodja so najbolj učinkovita, kar pomeni, da dobro pokažejo dosežek učenca in jih učenci zmorejo uporabljati samostojno. Poleg tega mora orodje

⁷ Priporočila in usmeritve so dostopni na: <https://www.zrss.si/stiki-s-prakso/podpora-pouku-na-daljavo/usmeritve-in-priporocila/priporocila-in-usmeritve-za-pouk-na-daljavo-za-osnovno-solo/>.

⁸ Vsa podporna gradiva in vsebine videokonferenčnih srečanj kakor tudi primeri načrtovanja in ocenjevanja znanja so zbrani v prosto dostopni spletni učilnici Sodelov@Inica Razredni pouk, na povezavi <https://skupnost.sio.si/course/view.php?id=10021>.

omogočiti, da učitelj presoja o doseganju ciljev in kriterijih uspešnosti. Na podlagi tega se učitelj odloča, ali bo ocenjeval, in če bo, kako bo to izvedel (s katerim orodjem ali aplikacijo). Od tega je odvisno izkazano znanje. Pri tem je pomembna kontinuiteta s predhodnimi izkušnjami učenca;

- **stik z učencem:** šola timsko pristopi k vzpostavljanju stika – ravnatelj, svetovalni delavec, učitelj idr. si beležijo proces vzpostavljanja stika;
- **ocenjevanje pri športu.**

Kakšni so načini za čim bolj pošteno in smiselno ocenjevanje znanja na daljavo, upoštevajoč, da veliko učencev v razredu ni večjih uporabe tehnologije na različne načine?

Ali mora imeti razredni aktiv učiteljev enake kriterije? Jaz bom ocenjevala nekaj drugega kot kolegica, ki je s snovjo že naprej.

Kako izpeljati ocenjevanje, da bo čim bolj realno in objektivno?

Kako bomo pridobili ocene učencev, s katerimi nimamo stika?

Ali so dovolj ocene prvega ocenjevalnega obdobja v 1. razredu? Ali res zaključno oceno lahko zaključimo na podlagi ocen, pridobljenih do 16. 3. 2020?

Ocenjevanje naj bi bilo prijazno. Možnost ponavljanja oz. ponovnega ocenjevanja. Kolikokrat? Dokler otrok in roditelj nista zadovoljna z oceno. Kaj pa popravljanje pozitivnih ocen iz prvega ocenjevalnega obdobja?

Nekatera vprašanja učiteljev o ocenjevanju aprila 2020 (Vir: Sodelov@Inica Razredni pouk.)

Teoretične usmeritve so s primeri iz prakse podprle tudi učiteljice⁹ iz prakse. Vsi primeri so predstavljali odgovore na vprašanja:

- Kaj učenec zna, zmore, razume? – namen učenja
- Kaj so učenci delali, kaj so utrjevali, kaj preverjali?
- Po katerih kriterijih smo spremljali znanje?
- Kako in po katerih kriterijih bomo ocenjevali?

Podpore učiteljem razrednega pouka v prvem letu izvajanja izobraževanja na daljavo na področju ocenjevanja smo strnili v opomnik učiteljem (to prikazuje tudi infografika v Shemi 4):

Če ocenjujemo, se ocenjevanje nanaša na:

- ZNANJE (vsebinske in procesne cilje), ki so ga učenci usvojili v času pred izobraževanjem na daljavo in so ga na daljavo dodatno utrdili, ter
- ZNANJE (vsebinske in procesne cilje), ki so ga učenci pridobili v času izobraževanja na daljavo in so ga preverili v izobraževanju na daljavo, in
- NAČIN, ki so ga učenci pri izobraževanju na daljavo uspeli spoznati, usvojiti, utrditi in tako znanja preveriti.

Videokonference z učitelji so se v prvem letu navezovala na iskanje odgovorov na vprašanja v zvezi z ocenjevanjem v času izobraževanja na daljavo, opisnim ocenjevanjem, dokazi in povratno informacijo ter duševnim zdravjem otrok.

V šolskem letu 2020/2021 je bilo ocenjevanje prav tako prilagojeno. Učiteljem so bili predstavljeni Priporočila za ocenjevanje znanja v osnovnih šolah (z dne 5. 11. 2020), Priporočila za učiteljice in učitelje razrednega pouka v pomoč pri izvajanju pouka na daljavo (z dne 5. 11. 2020), Okrožnica Zavoda RS za šolstvo – podpora pri izvajanju pouka (z dne 20. 1. 2021) s prilogama Izzivi izkazovanja in ocenjevanja znanja na raznolike načine in Priporočila za izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela v 1. VIO po povratku v šole. Priporočila in usmeritve glede ocenjevanja so razredne učitelje usmerila predvsem v iskanje rešitev v primeru, ko je določeno za celotno šolsko leto eno ocenjevalno obdobje in s tem potreben tehten razmislek o raznolikih možnih načinih, kako pri preverjanju in ocenjevanju znanja pridobiti čim bolj celostno informacijo o doseganju vsebinskih in procesnih standardov znanja, ki so ključnega pomena za določen predmet.

Poleg podpore učiteljem pri uresničevanju ciljev posameznih predmetov na razredni stopnji je bila dodatna podpora v okviru izobraževanja, mesečnih videokonferenčnih srečanj in gradiv usmerjena v raznolike načine ocenjevanja na razredni stopnji. Pred tem so bili učitelji deležni vsebin v sklopu Kako premišljevali o ocenjevanju znanja na razred-

9 V sklopu izobraževanja učiteljev razrednega pouka smo vključili naslednje primere ocenjevanja v izobraževanju na raznolike načine: Likovna umetnost, Jelka Bojc, Glasbena umetnost – Andreja Žinko, Spoznavanje okolja – Lidija Mlinarič, Slovenščina – Andreja Perkovič, Šport – Nina Malajner, Matematika – Barbara Oder, Medpredmetni pogled na ocenjevanje – Polona Legvart.

Primer ocenjevanja v času izobraževanja na daljavo pri predmetu spoznavanje okolja (Lidija Mlinarič, OŠ Miklavž pri Ormožu)

1. Namen učenja – Kaj učenec zna, zmore, razume?

- Zna sklepati.
- Vodeno izvesti preprosto raziskavo.
- Opazovati, uporabiti čutilo za vid.
- S skico predstaviti podatke.
- Poznati pogoje za življenje rastlin.

2. Kaj so učenci predhodno počeli?

- Opazovali so naravna okolja.
- Učili so se o živi in neživi naravi.
- Opazovali so spremembe v naravi spomladi.
- Raziskavo so že izvedli v živo v šoli na temo gibanja (korake raziskave so že poznali).

3. Po katerih kriterijih?

Uspešen boš, če boš znal:

- dobro opazovati in boš uporabil čutilo za vid,
- ustrezno in natančno narisati to, kar boš opazil,
- pravilno izpolniti tabelo, kjer boš prikazal, katera rastlina v katerem lončku je najlepše zrasla,
- povedati, zakaj neka rastlina ni zrasla,
- povedati, kaj potrebujejo rastline za življenje.

4. Način spremljanja, preverjanja in ocenjevanja:

- zbiranje dokazov na Padlet zidu,
- PI prek videokonference in na zidu,
- presoja razumevanja žive/hežive narave prek interaktivnega delovnega lista na <https://www.liveworksheets.com/>.

Primer ocenjevanja v času izobraževanja na daljavo pri predmetu šport v 1. razredu (Nina Malajner, OŠ Janka Padežnik Maribor)

1. Namen učenja – Kaj učenec zna, zmore, razume?

- Zmore v primernem tempu prehoditi daljšo pot s krajšimi postanki.
- Pozna in izbere ustrezno obutev ter oblačila za pohod.
- V naravi poišče ustrezne športne pripomočke in z njimi izvaja krepilne vaje.
- Zaveda se pomena zadostnega uživanja tekočine na pohodu in za slednje tudi poskrbi.
- Zna opisati prehojeno pot.
- Pozna in razume označbe, ki jih vidi na poti.
- Pozna pravila varne hoje.

2. Kaj so učenci predhodno počeli?

- Izvajali so naloge vzdržljivosti (stopnjevanje teka, kratki teki 1 min, 3 min, 5 min).
- Izvajali so vaje moči (domači poligon z elementi nalog iz športnovzgojnega kartona).
- Poleg dosledne higijene rok so bili opozorjeni tudi na varnost pri gibanju.
- Skrbeli so za ustrezen dnevni vnos tekočine.

3. Po katerih kriterijih?

Pohod bom uspešno opravil, ko bom:

- izbral/-a ter oblekel/-la ustrezno obutev in oblačila za pohod,
- v času hoje skrbel/-a za lastno varnost,
- samostojno in brez dodatne pomoči ter vzpodbude zmoget/-la v zmernem tempu prehoditi daljšo razdaljo (vsaj 3 km) s postanki za vaje.

4. Način zbiranja dokazov

- Z ustno razlago ob priloženih fotografijah: Kako si si priskrbel/-a opremo?, Kako je potekala pot?, Kateri del poti ti je bil najlažji in zakaj? Si imel/-a kje na poti težave? Kako si jih rešil/-a? Opiši, katere načine gibanja si preizkusil/-a.
- Z zapisom opisa poti.
- Z risbo narisane poti.
- Ob videoposnetkih.

▶ SLIKA 1: Primeri fotografij UČENJE, ob katerih je potekal pogovor, namenjen ocenjevanju. (Vir: Nina Malajner.)

OCENJUJEM ZNANJE UČENCEV V ČASU IZOBRAŽEVANJA NA DALJAVO NA RAZREDNI STOPNJI

1. OCENJUJEM ZNANJE, KI SO GA UČENCI USVOJILI, UTRDILI IN JE BILO PREVERJENO.

- V načrtovanju poučevanja in ocenjevanja določim temeljne cilje, ki jih je možno usvojiti na daljavo.
- Ocenjujem znanje, ki se nanaša na doseganje ciljev, ki izhajajo iz standardov.
- V aktivu pregledamo letne priprave (uporabim pripomoček v Sodelov@lnici Razredni pouk).

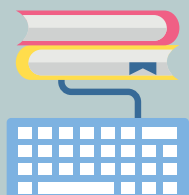
KAJ?

2. OCENJUJEM NA NAČIN, KI GA UČENCI POZNAJO IN JE POSTAL RUTINA.

- Skozi poučevanje in spremljanje so učenci spoznali in usvojili uporabo komunikacijskih kanalov, ki za njih postanejo rutina, zato lahko ocenjujem le preko njih.
- Učenci znanje izkazujejo na različne načine.

KAKO?

3. Z AVTENTIČNIMI IN SMISELNIMI NALOGAMI LAHKO OCENJUJEM MEDPREDMETNO.

- Povežem cilje več predmetov. Za vsak predmet določim kriterije.
- Učencem dajem avtentične naloge. Medpredmetnost mi omogoča, da učenci izkažejo znanje za več predmetov hkrati z le enim ocenjevanjem (dokazom).

KAKO?

4. ZNANJE OCENJUJEM S POMOČJO KRITERIJEV, KI SO UČENCEM VNAPREJ POZNANI.

- Kriterij je z besedo izražena kakovost posameznega področja predmeta.
- Kriteriji izhajajo iz standardov in ciljev učnih načrtov.
- Kriterijev naj bo malo, naj bodo jasni in enoznačni.
- V izobraževanju na daljavo prilagodim kriterije glede na izbrane cilje in standarde.
- Učenci naj za vajo v razumevanju kriterijev sami vrednotijo izdelke, posnetke, besedila ...

KAKO?

5. ČE UČENEC ŽE IMA OCENO V 2. OCENJEVALNEM OBDOBJU, GA NI POTREBNO OCENITI.

- V 2. ocenjevalnem obdobju mora učenec pri posameznem predmetu pridobiti vsaj eno oceno. Način prilagodimo posamezniku.
- Učencem omogočim izboljševanje ocene.

V KATEREM PRIMERU?

ŠE NEKAJ NAPOTKOV:

- Poudarek v izobraževanju na daljavo naj bo na spremljanju in preverjanju ter na zbiranju dokazov in dajanju povratnih informacij.
- Ocenjevanja »iz razreda« se ne da prenesti v izobraževanje na daljavo, potrebno je prilagoditi način in vsebino.
- Ocenjujem doseganje ciljev, ki so jih učenci usvojili, iščem močna področja in omejim stres učencev in staršev.

ni stopnji v šolskem letu 2020/2021?, ki je vključeval video vsebine:

- Katera so izhodišča za ocenjevanje v šolskem letu 2020/2021?
- Katera načela vodijo vsako ocenjevanje?
- Kako pristopiti k načrtovanju ocenjevanja v šolskem letu 2020/2021?
- Ocenjujem tako, kot poučujem, in to, kar poučujem.
- Ali ocenjujem vse, kar poučujem?
- Individualni pristop pri spremljanju napredka in ocenjevanju znanja
- Kako opisno ocenjevati v šolskem letu 2020/2021?

- Kako številčno ocenjevati v šolskem letu 2020/2021?
- Kaj so kriteriji in kaj kriteriji niso?
- Drugi načini ocenjevanja: učni sklopi od načrtovanja do ocenjevanja (branje z razumevanjem – konferenca zgodb o uspehu, časovni trak, dejavnosti z reprezentacijami, glasbeno gledališče, igra vlog pri tujem jeziku v drugem VIO, namizna igra, pogovor v igri vlog, pripovedovanje ob prikazu ali modelu, scena, zloženka)

Predstavljamo enega od primerov, ki je bil predstavljen učiteljem in je nakazoval možnosti ocenjevanja z drugimi načini – v tem primeru pripovedovanje ob preprostem modelu v 1. razredu pri predmetu spoznavanje okolja.

NAČRTOVANJE:

<p>Standardi učnega načrta:</p> <p>Cilji (vsebinski in procesni):</p>	<p>Učenec:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opiše in zna razložiti, kaj živa bitja potrebujejo za življenje in katere so osnovne življenjske razmere, • ve, da so rastline in živali živa bitja in da živa bitja rastejo, se razmnožujejo in umrejo, • poveže in opiše živa bitja in njihova življenjska okolja, • razvrsti živa bitja v skupine po preprostih zunanjih pojavnostih, • ve, da živa bitja iz okolja nekaj sprejemajo, predelujejo in v okolje oddajajo, • opazuje, primerja, ureja, razvršča telesa, snovi, živa bitja in pojave, poišče povezave in sklepa, • primerja fotografije, kratka besedila, razlikuje med dejstvi in stališči, podatke zapisuje na različne načine, uporablja tabele in preproste grafe, predlaga raziskovalna vprašanja, • uporablja preproste pripomočke, izvede poskus, opazuje in razlaga opazovanja, • svoje delo predstavi in poroča.
	<p>Učenci znajo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prepoznati, poimenovati živa bitja in okolje; • usmerjeno opazovati in z uporabo vseh čutil opisati živo bitje in življenjsko okolje, v katerem živi; • po opazovanju, pogovoru in praktičnem delu uporabiti ustrezno (strokovno) besedišče v ustreznem kontekstu; • opisati zaporedje življenjskega cikla mravlje; • grafično in z različnimi materiali prikazati ugotovitve opazovanj, • opisati, kako se živali razmnožujejo; • uporabiti pisni vir za preverjanje lastnega razumevanja; • prikazati razvoj mravlje s preprostim modelom in ob njem pripovedovati in predstaviti naučeno iz opazovanj.
<p>Namen učenja:</p>	<p>Spoznati življenje živega bitja (mravlje) in njenega življenjskega okolja, ga predstaviti, pri tem pa opazovati, prikazovati, primerjati, sporočati in predstavljati ob pripovedovanju.</p>
<p>Način ocenjevanja oz. končnega presojanja dosežkov in premislek o priložnostih za vmesno preverjanje</p>	<p>Pripovedovanje zgodbe ob prikazu, modelu</p>
<p>Kaj morajo učenci/dijaki predhodno vedeti, razumeti, obvladovati, da lahko izberemo tak način?</p>	<p>Pripovedovanje zgodbe o živem bitju in življenjskem okolju vključuje zmožnosti učencev 1. razreda, da po temeljitem in usmerjenem opazovanju pripovedujejo o življenju živega bitja. S pomočjo zgodb, ki jih učenec v procesu učenja posluša in bere, lahko opazovanje tudi dopolni in s tem gradi svojo pojmovno mapo in razumevanje življenjskih potreb živega bitja. Obstaja možnost medpredmetnega povezovanja/ocenjevanja (vključimo lahko tudi standarde slovenščine na področju govornega nastopanja oz. pripovedovanja in tako prek izvedene dejavnosti oblikujemo kriterije posebej za slovenščino in posebej za spoznavanje okolja. Tako lahko pridobimo dve oceni oz. opisa dosežka otroka. V nadaljevanju je predstavljen proces, ki pripelje do ocenjevanja pri spoznavanju okolja.</p> <p>Učenci morajo predhodno razviti zmožnost opazovanja, grafičnega prikazovanja opaženega in govornega pripovedovanja. Prav tako naj imajo učenci priložnost pripovedovanja zgodbe oz. opisovanja zaporedja dogodkov. Predhodno so učenci že opazovali živa bitja v naravnem okolju – žuželke –, jih opazovali, opisovali (npr. žabe). Prav tako so se učenci v predhodnih sklopih že srečali s kamišibajem, izdelovanjem modelov in plakati. Kriterije uspešnosti za te že poznajo. Ocenjevati smemo le-to, kar je bilo prej preizkušeno, oz. utrjeno in preverjeno, kako v tem uspevajo.</p> <p>Časovno vsebinski pregled sklopa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • FEBRUAR: Opazovanje vremena in opisovanje zaporedja, pripovedovanje, prikazovanje • MAREC: Opazovanje, opisovanje, prikazovanje rasti rastlin/živali (park) • APRIL: Opazovanje, prikazovanje, opisovanje žab v mlaki • MAJ: Opazovanje, prikazovanje, pripovedovanje o mravlji (ocenjevanje)

Opis dejavnosti*	Dejavnosti učenca	Dokazi o učenčevem učenju	Priporočila za izvedbo na daljavo
<p>Aktivacija predznanja, sooblikovanje kriterijev uspešnosti 1 - (1 ura)</p> <p>Učitelj:</p> <ul style="list-style-type: none"> • učence pozove k razmišljanju o tem, kaj že vedo o mravljah – njihove izkušnje, znanje, pridobljeno iz vsakdanjega življenja – doma, iz narave, informacije, ki jih imajo iz oddaj, risank itd.; • učence izzove, da predlagajo, kje bi lahko našli mravlje in zakaj menijo, da tam. Učence vpraša, kako bi ugotovili kje mravlja živi in kako; • učence vključi v sooblikovanje kriterijev opazovanja. Učitelj oblikovane kriterije nariše na tablo v obliki pikogramov (vrečka, povečevalno steklo, števila za preštevanje; svinčnik za risanje, puščico za podrobnosti). 	<p>Z učenci naredimo seznam vsega, kar že vedo o mravljah. Ker vsi učenci ne pišejo/ berejo, učitelj vse ideje učencev v obliki pikogramov nariše na skupen plakat. Učenci predlagajo lokacije v okolici šole, kjer bi lahko našli in opazovali mravlje. Sodelujejo pri oblikovanju kriterijev za opazovanje mravelj v naravi. Učitelj jim postavi vprašanje: Kako bi na učnem sprehodu opazovali mravlje, da bi o njih čim več izvedeli, obenem pa pazili, da mravelj ne poškodujemo, tudi njihovega bivališča ne, prav tako pa bili pazljivi, saj nekatere mravlje lahko pičijo ali pa ugriznejo? Učitelj usmerja razmišljanja in predloge učencev.</p> <p>Tako nastanejo kriteriji uspešnosti, ki določijo, da bodo učenci pri opazovanju uspešni, ko bodo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izdelali miniaturno bivališče mravlje v plastični vrečki ali platenki; • natančno opazovali mravljo s povečevalnim steklom – tako da opazimo vse dele mravlje čim bolj podrobno; • natančno prešteli, koliko posameznih delov telesa ima mravlja; • ob opazovanju natančno narisali mravljo (predstavili čim več podrobnosti – glava, zadek, noge, oči, tipalke ...); • ob risbi z besedami opisali mravljo. 	<p>Izdelan seznam znanja in izkušenj</p> <p>Piktogrami kriterijev</p>	<p>Videokonferenca (MS Teams, Zoom)</p> <p>Aplikacije za zapise učencev (vse povezave so zbrane na enem mestu – npr. padlet).</p> <p>Zapisi učencev v izbrani aplikaciji (padlet)</p> <p>Podajanje navodil prek videokonference</p>
<p>Izvajanje dejavnosti za dosego načrtovanih ciljev - učni sprehod, opazovanje, vrstniško vrednotenje, sprotno preverjanje - (2 uri)</p> <p>Učitelj:</p> <ul style="list-style-type: none"> • z učenci izvede učni sprehod na prostem, ki je namenjen opazovanju tistih prostorov, ki so jih učenci predlagali; • razdeli naloge med učence, usmerja opazovanje. Pred iskanjem mravelj v okolju obnovi dogovorjen kriterije; • učencem podaja sprotne povratne informacije in jim postavlja vprašanja s katerimi spodbudi natančnejše opazovanje, učence spodbudi, da opazujejo tudi premikanje, skrivanje, prehranjevanje; • vodi primerjanje risb in si podajo povratne informacije; • pozove učence, da pogledajo, kaj so predlagali na začetku sklopa kot svoje vedenje o mravljah. Pozove jih, da predlagajo dopolnitve, popravke, mogoče prečrtanje kake informacije. 	<p>Učenci v naravnem okolju poiščejo vsak svojo mravljo in si oblikujejo svoje miniaturno mravljišče. Vsak učenec opazuje mravljo, uporabi povečevalno steklo in ob opazovanju mravljo čim bolj natančno nariše.</p> <p>Ko učenci končajo z opazovanjem in risanjem, mravlje vrnejo v njihovo naravno bivališče.</p> <p>* <i>Na učnem sprehodu lahko učenci naredijo tudi fotografije z razrednim fotoaparatom za poznejše opazovanje v razredu.</i></p> <p>Razred se vrne v učilnico ali v učilnico na prostem. Učenci v parih pogledajo narisane mravlje in risbe primerjajo s sošolcem. Drug drugemu dajo povratno informacijo, pred tem jih spomnimo na kriterije, ki so bili postavljeni pred opazovanjem. Učenci svoje risbe dopolnijo na podlagi vrstniške povratne informacije. Ob svoji risbi opišejo mravljo.</p> <p>Učenci sodelujejo v pogovoru o ugotovitvah: o zgradbi mravljinca telesa, o prebivališču mravlje, premikanju. Učitelj postavi učencem vprašanje: Kaj lahko iz mravljinca telesa razberemo o tem, kako mravlja živi in se vede? Učitelj posluša razmišljanja učencev.</p>	<p>Opazovanje</p> <p>Risba</p> <p>Vrstniška povratna informacija</p> <p>Opisovanje mravlje</p> <p>Sodelovanje v pogovoru in uporaba besedišča</p>	

Opis dejavnosti*	Dejavnosti učenca	Dokazi o učenčevem učenju	Priporočila za izvedbo na daljavo
<p>Izvajanje dejavnosti za doseg načrtovanih ciljev - pripovedovanje zgodbe, življenjski krog mravlje, sooblikovanje kriterijev 2, načrtovanje in izdelava modela mravljišča – (4 ure)</p> <p>Učitelj:</p> <ul style="list-style-type: none"> • učencem pripoveduje zgodbo Alice Hopf z naslovom Biografija neke mravlje (pripoveduje naj ob slikah ali mogoče kamišibaju); • z učenci izvede vodeno igro, v kateri le-ti podrobneje ugotavljajo, kako so mravlje delijo hrano. Učitelj skrije plastično vrečko s prigrizki. Od mesta, kjer se pogovarja z učenci, namesti po tleh sledi iz pisanih volnenih niti. Pri tem učencem pove, da mravlje, ki iščejo hrano, od novoodkritega vira hrane do gnezda pustijo za seboj sled vonja, da bi omogočile drugim mravljam delavkam, najti hrano. Zato pošljejo par delavk (učencev), da sledita sledi (vizualni) in prineseta vsaka le dva prigrizka (npr. keksa). Enega lahko poje, drugega pa mora prinesiti nazaj v gnezdo in nahraniti eno mravljo. Mravlji, s katerima delita hrano, sta lahko naslednji, ki gresta iskat hrano. Zadnji dve delavki ob svoji vrnitvi nahranita mravljo matico (npr. učiteljico); • učencem predstavi namen dela, ki bo ustvariti mesto mravelj (mravljišče), in sicer tako, da bodo uporabili različne materiale ali narisali le-to na velik plakat ali pripravili slike za kamišibaj (na voljo imajo učenci kroglice različnih velikosti, žico, glino, plastelin, alufolio, papir ...). 	<p>Učenci poslušajo pripoved. Po pripovedi v skupinah narišejo, kako se mravlja razvija. Skupine predstavijo svoje skice, risbe. Na predstavitve se odzovejo druge skupine.</p> <p>Učenci sodelujejo v vodeni igri in po njeni izvedbi pripovedujejo o tem, kaj so se naučili. V obliki pripovedi skušajo sporočiti, kako si mravlje delijo hrano. Postavljajo vprašanja. Dopolnijo ugotovitve o mravljah iz začetka sklopa.</p> <p>Učenci uporabijo vse svoje izkušnje pri tem, da predlagajo kriterije uspešnosti za izdelavo mesta mravelj in zgodbo o življenju le-teh.</p>	<p>Skupinske risbe in skupinska pripoved</p> <p>Sodelovanje v vodeni igri</p> <p>Postavljena vprašanja</p> <p>Refleksija uvodnih razmišljanj</p>	<p>Videokonferenca</p> <p>Zgodba, igro zamenja prikaz z videoposnetkom in oblikovanje kriterijev.</p>

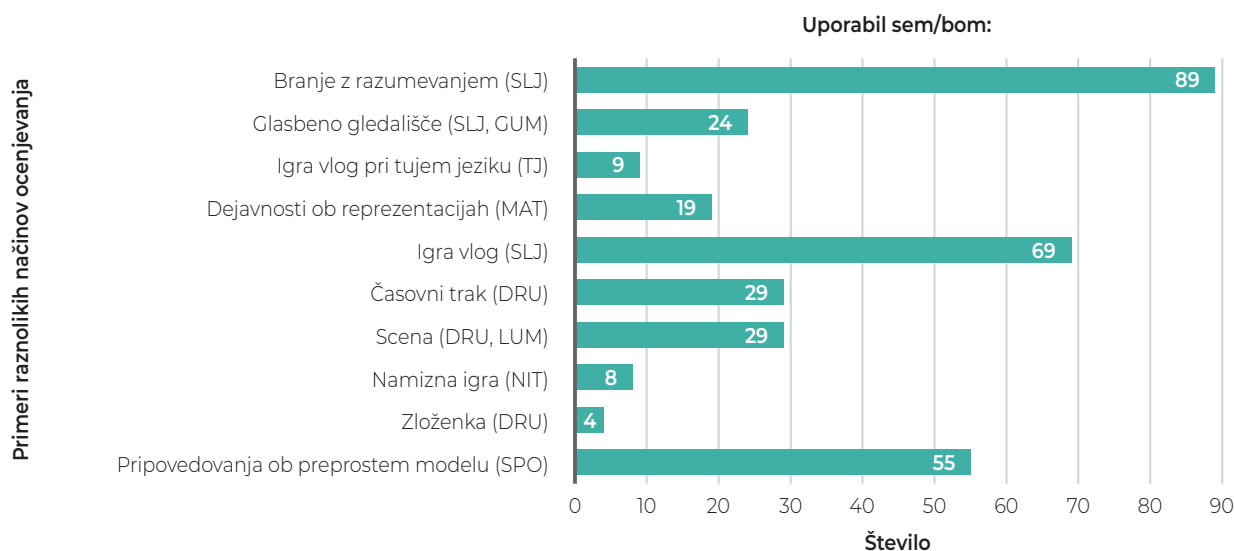
Opis dejavnosti*	Dejavnosti učenca	Dokazi o učenčevem učenju	Priporočila za izvedbo na daljavo
<p>Izvajanje dejavnosti za doseg načrtovanih ciljev - pripovedovanje zgodbe, življenjski krog mravlje, sooblikovanje kriterijev 2, načrtovanje in izdelava modela mravljišča – (4 ure);</p> <p>Učitelj:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vključi učence v sooblikovanje kriterijev uspešnosti za izdelavo mesta mravelj, in sicer jih vpraša: kako bi uspešno/nazorno prikazali mesto mravelj (mravljišče) z različnimi gradivi, pri tem uporabili vse, kar so se do zdaj naučili, in pri tem pripovedovali zanimivo zgodbo o življenju mravelj?; • usmerja delo učencev, jim postavlja vprašanja, podaja povratno informacijo; • učencem pove, da bodo v naslednjih dneh ocenili prikaze mravljišč, in sicer tako da bo vsak učenec ob svojem modelu pripovedoval, kaj je prikazal, pri tem opredeli tudi kriterije, ki jih tudi v obliki piktogramov nariše na vidno mesto. 	<p>Učenci uporabijo vse svoje izkušnje pri tem, da predlagajo kriterije uspešnosti za izdelavo mesta mravelj in zgodbo o življenju le-teh.</p> <p>Z usmerjanjem oblikujejo kriterije, ki jih učitelj zapiše na tablo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • v zvezek bom narisal načrt mesta (mravljišča); • natančno oblikoval mesto mravelj (mravljišče); • izbral ustrezno gradivo za prikaz posameznega dela mravlje; • vključil v mesto (mravljišče) prebivalce vseh štirih stopenj življenjskega kroga mravlje, • nazorno prikazal, kako mravlje skrbijo za hrano in vodo; • predstavil svoje mesto mravelj (mravljišče) in ga opisal ter pri tem uporabil prave besede za dele telesa, premikanje, za to, kaj mravlja potrebuje za življenje; • ob izdelavi razmišljal o zanimivi zgodbi, ki se dogaja v tem mestu, pripovedovanje bom začel z <i>V mestu mravelj živi/na mravljišču ...</i> <p>Učenci izdelajo svoja mesta, mesta dopolnjujejo. Na temelju učiteljeve povratne informacije mesta dopolnijo, odgovarjajo na vprašanja in iščejo rešitve. Skozi ves proces učenci učitelju pripovedujejo zgodbe, ki se dogajajo v mestu.</p>	<p>Oblikovani kriteriji – piktogrami</p> <p>Načrt mesta mravelj/mravljišča</p> <p>Model mravljišča ali »mesta mravelj«</p> <p>Povratna informacija in samovrednotenje</p>	<p>Videokonferenca Zgodba, igro zamenja prikaz z videoposnetkom in oblikovanje kriterijev</p> <p>Podajanje navodila učencem prek videokonference, pogovor z učenci in preverjanje razumevanja navodil</p> <p>Samostojno delo učencev</p>
<p>Izvedba ocenjevanja (2 uri)</p> <p>Kriteriji ocenjevanja Učitelj oceni predstavitve in pripovedovanje učencev po kriterijih na dveh področjih:</p> <p>POJMI</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznavanje in uporaba pojmov (za živa bitja, okolje, hrano, gibanje, premikanje, zunanje pojavnosti živega bitja) <p>SPOZNAVNI POSTOPKI</p> <ul style="list-style-type: none"> • ustreznost opisovanja živega bitja; • vključenost razlage potreb/prilagojenosti živega bitja; • ustreznost opisovanja življenjskega prostora; • usklajenost predstavitve/pripovedovanja s pripomočkom – prikazom; • ustreznost predstavitve modela ob pripovedovanju <p>Po zaključku vseh ogledov učitelj učencem poda skupno povratno informacijo. Učitelj opiše dosežkov vpiše učencem v zvezke oz. v portfolio.</p>	<p>Učenci ob svojih »modelih« ali plakatih mravljišča ali mesta mravelj pripovedujejo zgodbo o življenju mravelj.</p> <p>Učenci modele razstavijo po učilnici. Najprej se vsi sprehodijo po razstavi in si ogledajo vse modele.</p> <p>Učitelj učence razdeli v skupine. Člani skupine drug drugemu predstavijo svoj model in pri tem pripovedujejo zgodbo. Vsak učenec posluša (do 4) sošolce. Učitelj predstavitve usmerja z vprašanji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kdo živi v tvojem mravljišču, kako izgleda, kako živi, kako se hrani, kaj bi se zgodilo, če ... <p>Ostali učenci med predstavitvijo posameznih skupin zaposleni z delom v koticikih.</p> <p>Učencem poda navodilo, da ovrednotijo, kaj jim je v procesu učenja šlo dobro, s čim so zadovoljni in kaj bi naslednjič naredili drugače.</p>	<p>Izbrani prikaz in pripovedovanje, fotografija prikaza</p>	<p>Videokonferenca ob fotografijah</p>

Mrežni načrt oz. specifikacijska tabela za ocenjevanje v predstavljenem učnem sklopu:

NALOGA	CILJ	STANDARD, KI MU SLEDIMO	KRITERIJ	Taksonomska stopnja			POSTOPKI
				Poznavanje pojmov in dejstev	Razumevanje pojmov in dejstev	Uporaba pojmov in dejstev	Procesna znanja (spretnosti)
	<ul style="list-style-type: none"> Poimenovati živa bitja in okolje; po opazovanju, pogovoru in praktičnem delu uporabiti ustrezno (strokovno) besedišče v ustreznem kontekstu; 	<ul style="list-style-type: none"> Poveže in opiše živa bitja in njihova življenjska okolja, razvrsti živa bitja v skupine po preprostih zunanjih pojavnostih; 	<ul style="list-style-type: none"> Poznavanje in uporaba pojmov (za živa bitja, okolje, hrano, gibanje, premikanje, zunanje pojavnosti živega bitja); 	Poznavanje pojmov	Razumevanje pojma	Uporaba pojmov, postopkov, simbolov	Opazovanje, sporočanje
	<ul style="list-style-type: none"> opisati zaporedje življenjskega cikla mravlje; grafično in z različnimi materiali prikazati ugotovitve opazovanj; 	<ul style="list-style-type: none"> opazuje, primerja, ureja, razvršča telesa, snovi, živa bitja in pojave, poišče povezave in sklepa; 	<ul style="list-style-type: none"> usklajenost predstavitev/ pripovedovanja s pripomočkom – prikazom (ustreznost predstavitve modela ob pripovedovanju o zaporedju poteka); 		razumevanje zakonitosti	uporaba postopkov	opisovanje, sporočanje
	<ul style="list-style-type: none"> opisati, kako se živali razmnožujejo; uporabiti pisni vir za preverjanje lastnega razumevanja; prikazati razvoj mravlje s preprostim modelom in ob njem pripovedovati in predstaviti naučeno iz opazovanj. 	<ul style="list-style-type: none"> opiše in zna razložiti, kaj živa bitja potrebujejo za življenje in katere so osnovne življenjske razmere; uporablja preproste pripomočke, izvede poskus, opazuje in razlaga opazovanja; svoje delo predstavi in poroča. 	<ul style="list-style-type: none"> ustreznost opisovanja živega bitja; vklučenost razlage potreb/ prilagojenosti živega bitja; ustreznost opisovanja življenjskega prostora. 		razumevanje simbolov, pojmov	uporaba postopkov, pojmov	opazovanje, sporočanje, sklepanje

Vsak od omenjenih predstavljenih primerov sklopov je bil predstavljen na videokonferenci, vključeval je posnetek predstavitve, pripravo na učni sklop s pripadajočimi gradivi in mrežni načrt ocenjevanja in nakazane možnosti za nadgradnjo. Po večmesečnem načrtovanju in predstavl-

janju primerov smo v področni skupini učitelje vprašali, v kolikšni meri so jim predstavljeni primeri služili v praksi. Odziv učiteljev je bil pozitiven, saj so s svojimi odgovori sporočili, da jim je večina primerov služila pri razmisleku o raznolikih načinih ocenjevanja (Grafikon 1).

► GRAFIKON 1: Odziv učiteljev na predstavljene primere sklopov od načrtovanja do ocenjevanja z raznolikimi načini (N = 123, maj 2021)

V šolskem letu 2021/2022 je bilo ocenjevanje tudi prilagojeno. Učiteljem so bili v pomoč Priporočila za ocenjevanje znanja in izvajanje pouka v šolskem letu 2021/22 za osnovne šole (z dne 7. 1. 2022), Smernice za izvajanje izobraževanja na daljavo za vzgojno-izobraževalne zavode na področju osnovnega in srednjega šolstva (publikacija,¹⁰ 2022) in Priporočila za načrtovanje, organiziranje in izvedbo preverjanja in ocenjevanja znanja za učence, ki so ob koncu šolskega leta neocenjeni ali se izobražujejo na domu (z dne 23. 5. 2022). Priporočila in usmeritve glede ocenjevanja so razredne učitelje usmerila predvsem v iskanje rešitev v primerih izostajanja učencev od pouka v šoli zaradi različnih vzrokov in časovno zelo različno dolgo ter v primerih, ko so učenci neocenjeni ali se izobražujejo na domu in v šolo prihajajo opravljati izpite.

Z namenom podpore učiteljem smo v okviru mesečnih srečanj, v katere smo vključili učitelje praktike, vodjo Oddelka za OŠ na Zavodu RS za šolstvo in predmetne svetovalce, osvetlili naslednje teme in s tem iskali rešitve v praksi (s primeri in izkušnjami kakor tudi z vidika didaktičnih izhodišč):

- Sodelovanje in hkrati personalizacija v učnem procesu na razredni stopnji v trenutnih razmerah,
- Predstavitev primerov spremljanja napredka vsakega otroka ter izvedbe diferenciacije in individualizacije,
- Kako skrbeti za motiviranost za branje v učilnici in na daljavo?,
- Kaj smo in česa še nismo povedali o ocenjevanju znanja na razredni stopnji?,
- Učna gradiva na razredni stopnji.

SKLEP ALI KAJ SE LAHKO NAUČIMO IZ PRETEKLIH IZKUŠENJ O OCENJEVANJU

V pogojih izobraževanja na daljavo v izrednih razmerah je izvajanje preverjanja in ocenjevanja s psihološkega vidika še posebej občutljivo, zato je treba vsebino, načine preverjanja in ocenjevanja znanja dobro premisliti in uskladiti z razvojno stopnjo učencev, s pogoji, s katerimi učenci razpolagajo v domačem okolju, in z obvladovanjem spretnosti dela z digitalno tehnologijo. Osredotočanje na temeljne vsebinske in procesne cilje in koncepte znanja je ključnega pomena ob visoki meri empatije učitelja do vsakega posameznega učenca in okoliščin njegovega učenja. Dejavniki, ki vplivajo na ocenjevanje v »normalnih« pogojih, zahtevajo veliko premisleka in visoko stopnjo občutljivosti pri sprejemanju odločitev, v pogojih izobraževanja na daljavo (posebej pri mlajših učencih) pa še toliko bolj. Gotovo smo prišli do ugotovitve, da je ključnega pomena načrtovanje in določanje temeljnih znanj in veščin, za katere želimo, da jih učenci usvojijo. Do izraza so prišli raznoliki načini ocenjevanja, saj so bile tudi poti učenja raznolike, s tem se je povečala možnost za vključevanje izbire v učni proces. Z besedami ene od učiteljic razrednega pouka lahko povzamemo naslednjo ugotovitev: »*Ne moremo in ne smemo pričakovati, da bodo učenci usvojili enako količino ciljev kot v preteklosti, še manj pa, da bodo učenju posvetili enako količino časa in pozornosti, kot to naredijo v razredu.*« Učitelj ima tudi v času izobraževanja na daljavo visoka (ustrezno zahtevna) pričakovanja do posameznih učencev, a je hkrati občutljiv do posameznih učencev in njihovih potreb. Vključnost učencev, tudi v procese načrtovanja in potem ocenjevanja, je ena od rešitev in praks, ki daje dobre rezultate ne glede na okoliščine. Povratna informacija je še ena dimenzija izobraževanja na daljavo, ki se je izkazala kot ključna, saj učenca spodbuja k nadaljnemu učenju, k novim premislekom, učitelju pa daje vpogled v njegov način razmišljanja in globino razumevanja. Tudi v fazi ocenjevanja, saj je temeljni namen vsakega in vsakršnega ocenjevanja prav pridobivanje povratne informacije o znanju učenca (namenjena učencu in učitelju), da lahko učitelj načrtuje nadaljnji proces učenja in poučevanja.

¹⁰ Publikacija je dostopna v Digitalni bralnici Zavoda RS za šolstvo, na povezavi https://www.zrss.si/pdf/smernice_izobrazevanje_na_daljavo.pdf.

VIRI IN LITERATURA

Bačnik, A. (2008). *Mali slovarček izrazov*. Delovno gradivo. Zavod RS za šolstvo.

Japelj Pavešič, B. idr. (2003). *Medsebojna povezanost standardov znanja, ocenjevanja znanja in dela za šolo*. Zaključno poročilo evalvacijske študije. Pedagoški inštitut.

Jazbec, S., Košak-Babuder, M. (2015). Didaktični poudarki učnega načrta. Elektronsko gradivo. Zreče: *Uvodno strokovno usposabljanje osnovnih šol*. Zavod RS za šolstvo.

Koncept opisnega ocenjevanja (1995). Interno delovno gradivo. Zavod RS za šolstvo.

Marentič Požarnik, B. (2003). *Psihologija učenja in pouka*. DZS.

Milekšič, V. (2002). Preverjanje in ocenjevanje znanja v devetletni osnovni šoli. *Vzgoja in izobraževanje*, 2002(6), str. 8–18.

Mršnik, S., Novak, N. (2020). *Opisno ocenjevanje*. Seminarско gradivo. Zavod RS za šolstvo.

Novak, N., Mršnik, S., Kogoj, B. (2016). Opisno ocenjevanje znanja pri tujem jeziku v prvem VIO. V: *Razredni pouk*, str. 15–25. Zavod RS za šolstvo.

Novak, N. (2020). Ko je učenje personalizirano, ima vsak učenec glas, njegovo učenje pa je vidno. *Vzgoja in izobraževanje*, str. 6–13. Zavod RS za šolstvo.

Novak, N. (2020). Kako načrtovati učni sklop? *Razredni Pouk*, 22(3), 5–7.

Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli. *Ur. l. RS*, št. 52/2013. <http://www.uradni-list.si/1/content?id=113609> (3. 2. 2014).

Razdevšek - Pučko, C. (2008). Preverjanje in ocenjevanje znanja v prvem triletju osnovne šole. V: Polak, A. (ur.), *Učitelji, učenci in starši o prvem triletju osnovne šole* (str. 30–39). Pedagoški inštitut,

Rutar Ilc, Z. (2000). Opisni kriteriji znanja kot pogoj za kvalitetno povratno informacijo. V: Krek, J., Cencič, M. (ur.), *Problemi ocenjevanja in devetletna osnovna šola: zbornik prispevkov o ocenjevanju znanja* (str. 113–12). Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Skvarč, M. idr. (2021). *Drugi načini ocenjevanja*. Gradiva delovne skupine. Zavod RS za šolstvo.

Slovar slovenskega knjižnega jezika. Dostopno na: <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html> (13. 2. 2014).

Wiggins, G. (1998). *Educative Assessment*. San Francisco: Jossey – Boss.

Wiliam, D. (2013). Vloga formativnega vrednotenja v učinkovitih učnih okoljih. V: *O naravi učenja*. Zavod RS za šolstvo.

Žakelj, A. (2002). *Opredelitev kriterijev ocenjevanja: matematika*. Delovno gradivo. Zavod RS za šolstvo.

IZ ZALOŽBE ZAVODA RS ZA ŠOLSTVO

POUK NA PROSTEM

Priročnik za učiteljice in učitelje razrednega pouka

Številne raziskave govorijo o pozitivnih učinkih pouka na prostem na znanje, učenje in počutje učencev, pa tudi na šole kot skupnosti. Pouk na svežem zraku **izboljša učne dosežke, poveča motivacijo, izboljša fizično in mentalno zdravje, poveča koordinacijo, ravnotežje in ročne spretnosti** ter **omogoča socialni razvoj učencev**. Pri spodbudi za izvajanje in sami izpeljavi pouka na prostem, bo zagotovo v pomoč priročnik *Pouk na prostem*.

Priročnik je razdeljen v **šest zvezkov, združenih v mapi**. Gradivo vključuje dejavnosti na petih področjih: okolje, sporazumevanje, matematika, umetnost in igra na prostem. Dejavnosti so zasnovane tako, da spodbujajo vrstniško sodelovanje, gibanje in igro. Učenec razvija znanja in veščine z izkušnjami v neposrednem okolju: v dejavnosti je aktivno vključen, saj mu na prostem ponudimo miselne izzive, ki ga pripeljejo do povezovanja znanja, odkrivanja novega in raziskovanja novih vprašanj. Dejavnostim so **priloženi učni listi, kartice z izzivi** ter **orodja za samovrednotenje**.

NOVO

